

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 29.5.2013
COM(2013) 365 final

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

**v zvezi z nacionalnim reformnim programom Litve za leto 2013 in mnenje Sveta o
litovskem konvergenčnem programu za obdobje 2012-2016**

{SWD(2013) 365 final}

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Litve za leto 2013 in mnenje Sveta o

litovskem konvergenčnem programu za obdobje 2012-2016

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti členov 121(2) in 148(4) Pogodbe,
ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik¹, zlasti člena 9(2) Uredbe,

ob upoštevanju priporočil Evropske komisije²,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta³,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

po posvetovanju z Ekonomsko-finančnim odborom,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Evropski svet je 26. marca 2010 potrdil predlog Evropske komisije, da začne izvajati novo strategijo za rast in delovna mesta Evropa 2020, ki temelji na okrepljenem usklajevanju ekonomskih politik ter se osredotoča na ključna področja, na katerih je potrebno ukrepanje za povečanje potenciala Evrope za trajnostno rast in konkurenčnost.
- (2) Svet je 13. julija 2010 sprejel priporočilo o širših smernicah za ekonomske politike držav članic in Unije (2010–2014) ter 21. oktobra 2010 sklep o smernicah za politike zaposlovanja držav članic⁴, ki skupaj tvorita integrirane smernice. Države članice so bile pozvane, naj integrirane smernice upoštevajo v nacionalnih ekonomskih politikah in politikah zaposlovanja.
- (3) Voditelji držav oziroma vlad so 29. junija 2012 sprejeli Pakt za rast in delovna mesta, ki z uporabo vseh razpoložljivih vzvodov, instrumentov in politik zagotavlja skladen okvir za ukrepanje na nacionalni ravni, ravni EU in ravni euroobmočja. Odločili so se, da morajo biti ukrepi sprejeti na ravni držav članic, in zlasti izrazili polno zavezanost k doseganju ciljev strategije Evropa 2020 ter izvajanju priporočil za posamezne države.

¹ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

² COM(2013) 365 final.

³ P7_TA(2013)0052 in P7_TA(2013)0053.

⁴ 2013/208/EU z dne 22. aprila 2013.

- (4) Svet je 6. julija 2012 sprejel priporočilo v zvezi z nacionalnim reformnim programom Litve za leto 2012 in dal mnenje o dopolnitvi litovskega konvergenčnega programa za obdobje 2011–2015.
- (5) Komisija je 28. novembra 2012 sprejela letni pregled rasti⁵, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2013. Poleg tega je 28. novembra 2012 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja⁶, v katerem Litve ni opredelila kot ene od držav članic, za katere je treba opraviti poglobljen pregled.
- (6) Evropski svet je 14. marca 2013 potrdil prednostne naloge za zagotavljanje finančne stabilnosti, fiskalne konsolidacije in ukrepanja za spodbujanje rasti. Poudaril je potrebo po doseganju diferencirane, rasti prijazne fiskalne konsolidacije, vrnitvi k normalnim posojilnim pogojem v gospodarstvu, spodbujanju rasti in konkurenčnosti, odpravljanju brezposelnosti in socialnih posledic krize ter modernizaciji javne uprave.
- (7) Litva je 9. aprila 2013 predložila svoj letni posodobljen nacionalni reformni program za leto 2013, 26. aprila 2013 pa svoj konvergenčni program za obdobje 2012–2016. Programa sta bila ocenjena istočasno, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.
- (8) Na podlagi ocene konvergenčnega programa za leto 2013 v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 1466/97 Svet meni, da je makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske napovedi v programu, verjeten in večinoma skladen s spomladansko napovedjo Komisije. Po ambiciozni fiskalni konsolidaciji po letu 2009 se je javnofinančni primanjkljaj leta 2012 znižal na 3,2 % BDP, kar se šteje za zadostno znižanje za razveljavitev sklepa o obstoju čezmernega primanjkljaja, ob upoštevanju stroškov sistemske pokojninske reforme. Znižanje primanjkljaja do neke mere temelji na trdni gospodarski rasti in začasni zamrznitvi odhodkov. Program je spremenil srednjeročni cilj z +0,5 % na –1,0 %, kar je še vedno v skladu s cilji Pakta za stabilnost in rast. Proračunska strategija, začrtana v ciljih programa, si prizadeva za doseg srednjeročnega cilja do leta 2016. Na podlagi (preračunanega) strukturnega proračunskega salda je načrtovano letno napredovanje pri doseganju srednjeročnega cilja v strukturnem smislu višje od 0,5 % BDP. Referenčna vrednost za odhodke v programskem obdobju je dosežena. Prilagoditev se večinoma izvede na začetku programskega obdobja in predvsem temelji na omejevanju odhodkov, vendar je le delno podprta s konkretnimi ukrepi, vključno z enkratnimi, ki niso vedno natančno določeni. Po napovedi Komisije je pričakovana strukturna prilagoditev za leti 2013 in 2014 0,3 % oziroma 0,0 % BDP, torej pod zahtevanim napredkom 0,5 % BDP, kar vzbuja dvome glede poteka prilagajanja na podlagi programa. Nadaljnji ukrepi za konsolidacijo še niso bili specificirani, poleg tega je treba razmisliti o strukturnih reformah, ki vključujejo premik k ukrepom na podlagi prihodkov. Javni dolg ostaja pod 60 % BDP, leta 2012 je znašal 40,7 %, ter naj bi v programskem obdobju nekoliko upadel. Medtem ko naj bi se po konvergenčnem programu dolg nekoliko zmanjšal na 39,7 % leta 2013 in do leta 2016 nadalje upadel na 34,5 %, naj bi po napovedih Komisije leta 2013 padel na 40,1 % BDP in leta 2014 na 39,4 %. Razlike so predvsem posledica nižjih predvidenih primanjkljajev v konvergenčnem programu.
- (9) Čeprav se je v zadnjih letih primanjkljaj zmanjšal, Litva še vedno nima dovolj fiskalnega manevrskega prostora, da bi se odzvala na negativne pretrese. Mogoče pa je nadalje izboljšati obdavčevanje, da bi bilo manj izkrivljanj, in nadaljnje povečati

⁵ COM(2012) 750 final.

⁶ COM(2012) 751 final.

izpolnjevanje davčnih obveznosti. Litva ima še naprej najnižji delež davkov v razmerju do BDP v EU, konsolidacija pa se je večinoma osredotočala na stran odhodkov. Še vedno se lahko poiščejo dodatni viri za davčne prihodke, ki so manj škodljivi za rast, kot so okoljski davki in periodična obdavčitev nepremičnin. Medtem ko je Litva sprejela ukrepe za povečanje prihodkov iz periodične obdavčitve nepremičnin, je izboljšanje še vedno možno. Prihodki Litve iz okoljskih davkov se znižujejo in so bili leta 2011 drugi najnižji v EU, tudi zaradi najnižje stopnje prometnih davkov v EU; to ne olajša zmanjšanja visoke energetske intenzivnosti litovskega gospodarstva. Hkrati bi bilo treba pri fiskalni konsolidaciji dati prednost odhodkom, ki spodbujajo rast, npr. za raziskave in izobraževanje. Izvajanje zakonodaje, ki krepi zakonodajni okvir, je v zaostanku. Fiskalni okvir Litve v letih visoke rasti ni preprečil prociklične fiskalne politike, poleg tega pa predpisi niso dovolj zavezujoči. Zato je treba izboljšati spremljanje in izvajanje proračunskega postopka ter odgovornost zanj ter okrepiti zavezujoč značaj srednjeročnega okvira.

- (10) Demografski razvoj je izziv za dolgoročno fiskalno vzdržnost Litve. Tako ostaja pomembna obsežna pokojninska reforma, ki obravnava tako vzdržnost kot ustreznost pokojnin. Ustreznost pokojnin je izziv, saj starejše prebivalstvo ogrožata revščina in izključenost. Reforma sistema pokojninskega varčevanja iz leta 2012 spodbuja drugi steber pokojninskega varčevanja s finančnimi spodbudami iz državnega proračuna. Prav tako omogoča možnost izstopa iz zasebnega pokojninskega varčevanja ter vrnitev k državnim skladom socialnega zavarovanja v prehodnem obdobju ter postopno povišanje upokojitvene starosti. Reforma bo začela veljati 1. januarja 2014. To so pomembni, vendar izolirani koraki v pravo smer, potrebne pa so pomembnejše spremembe, zlasti znotraj prvega pokojninskega stebra. Poleg tega so potrebni ukrepi, ki spodbujajo zaposlovanje starejših delavcev in njim prijazno delovno okolje.
- (11) Odpravljanje brezposelnosti in nizka udeležba delovne sile ostajata ključna izziva. Zlasti je brezposelnost visoka med mladimi in nekvalificiranimi delavci. Neustrezna usposobljenost je postala še zlasti očitna med krizo, predstavlja vse večjo težavo in kaže na strukturne pomanjkljivosti v izobraževalnih politikah in politikah trga dela. Iz tega izhajajoče pomanjkanje usposobljene delovne sile še poslabšujejo visoke stopnje izseljevanja. Zato so potrebni dodatni ukrepi za izboljšanje prilagodljivosti trga dela in za spodbujanje udeležbe na trgu dela, zlasti za mlade, nekvalificirane osebe in starejše delavce. Splošen obseg ukrepov aktivne politike na trgu dela in razporeditev financiranja po posameznih ukrepih ostajata nezadostna, ukrepi so slabo ciljno usmerjeni na osebe z nizkimi kvalifikacijami in dolgotrajno brezposelne. Celovit pregled delovne zakonodaje ob sodelovanju socialnih partnerjev bi lahko odkril nepotrebne omejitve in upravne ovire, ki vplivajo na fleksibilne pogodbene dogovore, določbe glede odpuščanja in fleksibilne ureditve delovnega časa. Za zagotovitev boljšega prehoda iz izobraževalnih ustanov na trg dela, je treba oblikovati privlačnejše ureditve za vajeništvo in pripravištvo.
- (12) Revščina in socialna izključenost sta še vedno zaskrbljujoče visoki. Zlasti skrb vzbuja porast revščine otrok. Ukrepi reforme denarne socialne pomoči, ki so namenjeni povečanju spodbud za delo (ugodnosti ob zaposlitvi za dolgotrajno brezposelne, postopno znižanje socialnih prejemkov za delovno sposobne, ki niso aktivni iskalci zaposlitve) in zmanjšanju revščine, so se začeli izvajati leta 2012. Pilotni projekt v petih občinah je pokazal izjemne rezultate glede prihrankov pri odhodkih in boljšega ciljnega usmerjanja na upravičence. Sedaj je treba vzpostaviti sistem spremljanja, da se oceni učinkovitost teh ukrepov in njihov učinek na zmanjševanje revščine in

izključenosti. Reforma bi morala biti povezana tudi z ukrepi za aktivacijo, ki bi okrepili udeležbo na trgu dela, zlasti za upravičence do dolgoročne socialne podpore. Ukrepi, sprejeti za zmanjšanje revščine, vključujejo razširitev socialnih prejemkov in novo metodo za izračun zneskov prejemkov. Poleg tega je minimalna plača 1. januarja 2013 narasla za 18 %, kar bi lahko pomagalo zmanjšati past neaktivnosti in revščino med zaposlenimi. Vendar se zdijo ti ukrepi nezadostni glede na obseg izziva in ni na voljo obsežna strategija ali akcijski načrt za boj proti revščini.

- (13) Vlada od leta 2010 izvaja ambiciozno reformo državnih podjetij. Reforma je ustrezna in verodostojna ter vključuje zakonodajne in organizacijske spremembe. Nadzorni vidiki reforme so bili izvedeni, prav tako je bila dosežena obsežna skladnost z zahtevami poročanja. Sedaj je izziv preprečiti navzkrižja interesov, tako v zvezi z nadzornimi kot nenadzornimi funkcijami, ter razlikovati med komercialnimi in nekomercialnimi dejavnostmi teh podjetij. Ko bo reforma v celoti izvedena, lahko pomaga spodbuditi konkurenčnost in rast. Spremljanje upoštevanja predpisov bo zato ključno.
- (14) Povezave električnega in plinskega omrežja s sosednjimi državami ostajajo premalo razvite. Zato je konkurenca v energetskega sektorju zelo omejena, cene energije pa visoke. Poleg tega je še vedno problematična energetska učinkovitost. Napredek pri obnovi stavb je počasen, vključno v zvezi z naložbami v okviru holdinškega sklada JESSICA, prav tako ostajajo večji izzivi pri obnovi zasebnih stanovanjskih zgradb.
- (15) V okviru evropskega semestra je Komisija izvedla obsežno analizo ekonomske politike Litve. Ocenila je konvergenčni program in nacionalni reformni program. Glede na to, da je treba okrepiti splošno gospodarsko upravljanje Evropske unije z upoštevanjem prispevkov EU v prihodnjih nacionalnih odločitvah, Komisija pri tem ni upoštevala le pomena teh programov za vzdržno fiskalno in socialno-ekonomsko politiko v Litvi, ampak tudi spoštovanje pravil in smernic EU. Njena priporočila v okviru evropskega semestra so izražena v priporočilih iz točk 1 do 6 spodaj.
- (16) Svet je ob upoštevanju te ocene proučil litovski konvergenčni program, njegovo mnenje⁷ pa je izraženo zlasti v priporočilu v točki 1 v nadaljevanju –

PRIPOROČA, naj Litva v obdobju 2013–2014 sprejme naslednje ukrepe:

- 1. Zagotovi naj rasti prijazno fiskalno konsolidacijo in izvede načrtovano proračunsko strategijo, pri čemer naj si prizadeva za strukturno prilagoditev, ki ji bo omogočila dosego srednjeročnega cilja. Prednost naj da odhodkom, ki spodbujajo rast. Okrepi naj fiskalni okvir, zlasti z uvedbo izvršljivih in zavezujočih zgornjih mej odhodkov v srednjeročnem proračunskem okviru. Preuči naj davčni sistem in razmisli o povišanju tistih davkov, ki so manj škodljivi za rast, kot so periodična obdavčitev premoženja in okoljski davki, vključno z uvedbo obdavčitve avtomobilov, medtem ko naj si še naprej prizadeva za boljše izpolnjevanje davčnih obveznosti.
- 2. Sprejme in izvaja naj zakonodajo za obsežno reformo pokojninskega sistema. Uskladi naj z zakonom predpisano upokojitveno starost s pričakovano življenjsko dobo, omeji možnosti za zgodnje upokojevanje, določi jasna pravila za indeksacijo pokojnin ter spodbuja uporabo dopolnilnih varčevalnih shem, medtem ko hkrati zagotovi izvajanje tekočih reform. Podpre naj pokojninsko reformo z ukrepi, ki spodbujajo zaposljivost starejših delavcev.

⁷

V skladu s členom 9(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97.

3. Odpravi naj visoko brezposelnost med nizkokvalificiranimi delavci in dolgoročno brezposelnimi, in sicer tako da sredstva preusmeri na aktivne politike na trgu dela in hkrati izboljša njihova učinkovitost. Izboljša naj zaposljivost mladih, na primer prek jamstva za mlade, izboljša izvajanje in učinkovitost vajeniških shem ter odpravi neskladje med kvalifikacijami in potrebami trga dela. Ob posvetovanju s socialnimi partnerji naj pregleda ustreznost delovne zakonodaje v zvezi s fleksibilnimi pogodbami, določbami glede odpuščanja in fleksibilnimi ureditvami delovnega časa.
4. Izvede naj konkretne ciljne ukrepe za zmanjšanje revščine in socialne izključenosti. Okrepi naj povezave med reformami denarne socialne pomoči in ukrepi za aktivacijo.
5. Zaključi naj izvajanje reforme državnih podjetij, zlasti za zagotovitev ločitve lastniških in nadzornih funkcij, ter natančno spremlja skladnost z zahtevami reforme.
6. Pospeši naj ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti zgradb, vključno z odpravo odvratilnih dejavnikov in hitrim izvajanjem holdinškega sklada. Spodbuja naj konkurenco energetskih omrežij, tako da izboljša povezanost z drugimi državami članicami na področju električne energije in plina.

V Bruslju,

*Za Svet
Predsednik*